

Wyznaczenie rozkładu kąta między płaszczyznami rozpraszania - badanie względnej polaryzacji kwantów gamma

Ksymena Poradzisz

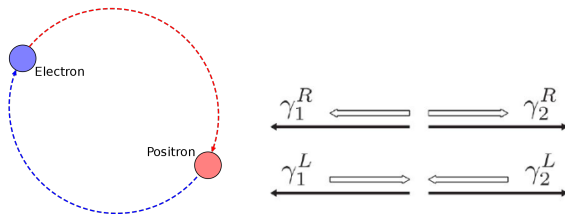
Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego

30.07.2021r.

Część I

Teoria

Splątanie kwantowe - zjawisko fizyczne, gdzie stany kwantowe dwóch lub większej ilości cząstek są ze sobą powiązane i nie mogą być opisywane niezależnie od siebie

Obraz: Po lewej stronie jest stan układu przed anihilacją - pozytronium. Po prawej stronie znajduje się stan układu po anihilacji - Dwa kwanty gamma. Czarne strzałki symbolizują kierunek lotu fotonów, a białe strzałki ich spin.

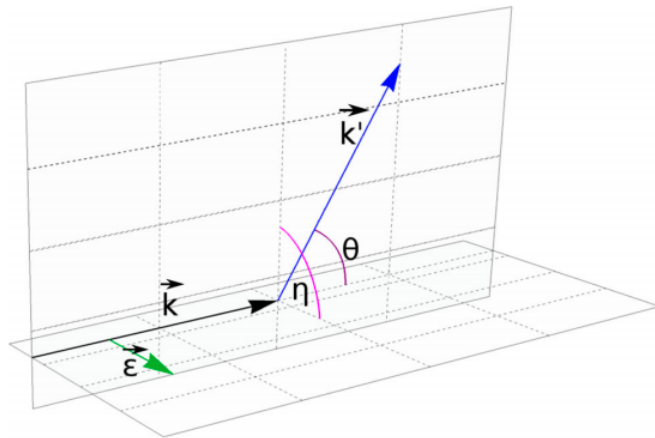
Całkowity spin para-pozytronium $S = 0$, dlatego kwanty powstałe w wyniku anihilacji również muszą mieć sumaryczny spin $S = 0$.

Dzięki **rozproszeniu Comptonowskiemu** możemy analizować kąty między płaszczyznami rozproszenia kwantów gamma, a w związku z tym $\Rightarrow$ **kąty między płaszczyznami polaryzacji**
Rozkład kąta rozproszenia fotonu na elektronie jest zadany przez wzór Kleina-Nishiny:

$$\frac{d\sigma(E, \theta, \eta)}{d\Omega} = \frac{r_0^2}{2} \left(\frac{E'}{E} \right)^2 \left(\frac{E}{E'} + \frac{E'}{E} - 2 \sin^2 \theta \cos^2 \eta \right), \quad (1)$$

$$E'(E, \theta) = \frac{E}{1 + \frac{E}{m_e c^2} (1 - \cos \theta)}, \quad (2)$$

gdzie:
 σ - przekrój czynny,
 $d\Omega$ - infityzymalnie mały kawałek przestrzeni,
 r_0 - klasyczny promień elektronu,
 E - Energia pierwotnego fotonu,
 E' - Energia rozproszonego fotonu,
 θ - Kąt rozproszenia Comptonowskiego,
 η - Kąt między płaszczyznami rozpraszania oraz między płaszczyznami polaryzacji

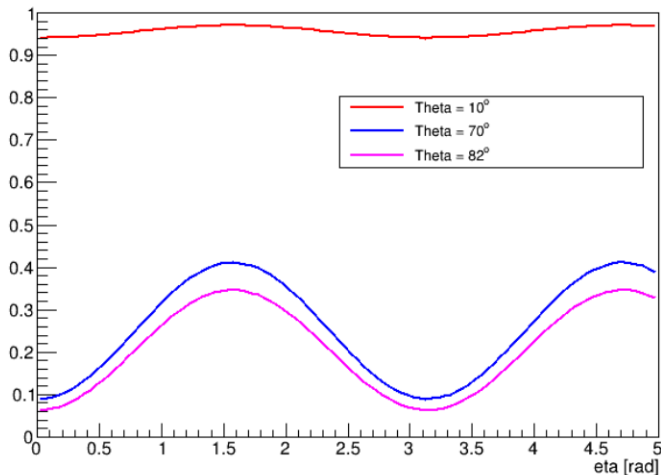

Obraz: Schematyczny rysunek rozproszenia Comptonowskiego.

$\vec{k}$ to wektor falowy pierwotnego kwantu gamma, $\vec{\epsilon}$ to wektor polaryzacji kwantu. Te dwa wektory wyznaczają płaszczyznę polaryzacji.

Wektor $\vec{k}'$ to wektor falowy rozproszonego kwantu gamma. Wektory $\vec{k}$ i $\vec{k}'$ wyznaczają płaszczyznę rozproszenia.

Dla kwantów o energii 511 keV to dla kąta $\theta = 81.66^\circ$ uzyskujemy najlepszą widoczność zmiany kąta η .

Obraz: Rozkład Kleina-Nishiny dany wzorem (1) dla różnych kątów rozproszenia.

Część II

Analiza Danych - Monte Carlo

Wszystkie oznaczenia z końcówką *_mc* są dostępne jedynie w symulacji Monte Carlo.

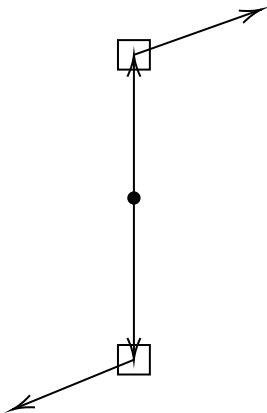
- ❶ `vtx_id_mc` - Dzięki temu można zobaczyć czy jakaś grupa hitów pochodzi z jednego zdarzenia (np. rozpadu p -Ps na 2 kwanty gamma). Jeżeli dwa zdarzenia pochodzą z tego samego zdarzenia to ich `vtx_id_mc` będzie taki sam.
- ❷ `hit_type_mc` - pokazuje typ zdarzenia, z którego pochodziły dane hity:
  - ❶ 1 - kwant deekscytacyjny
  - ❷ 2 - rozpad na dwa kwanty gamma
  - ❸ 3 - rozpad na 3 kwanty gamma
  - ❹ +100 - rozproszenie

np. `hit_type_mc = 102` odpowiada hitowi kwantu rozproszonemu z kwantu powstałego w rozpadzie na dwa kwanty gamma.

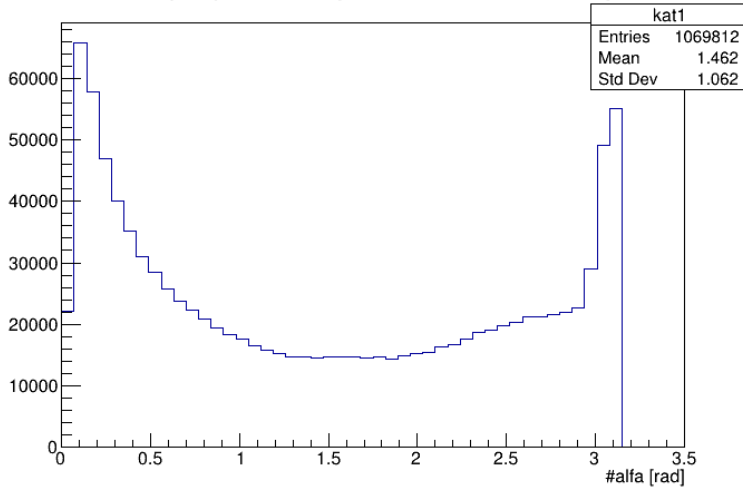

Na samym początku analiza polegała na analizowaniu danych jedynie pochodzących z symulacji.

CEL: Znalezienie zdarzeń z rozpadem na 2 kwanty gamma, z których każdy rozprasza się jedynie raz.

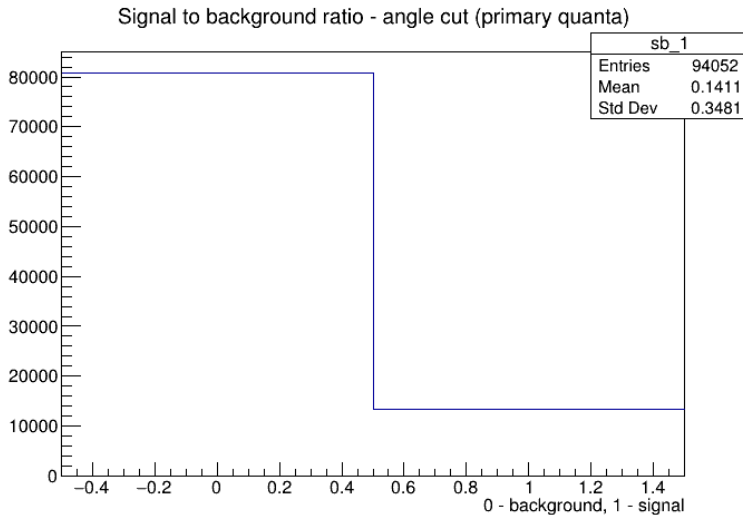

Kat pod jakim zostały zaobserwowane dwa hity

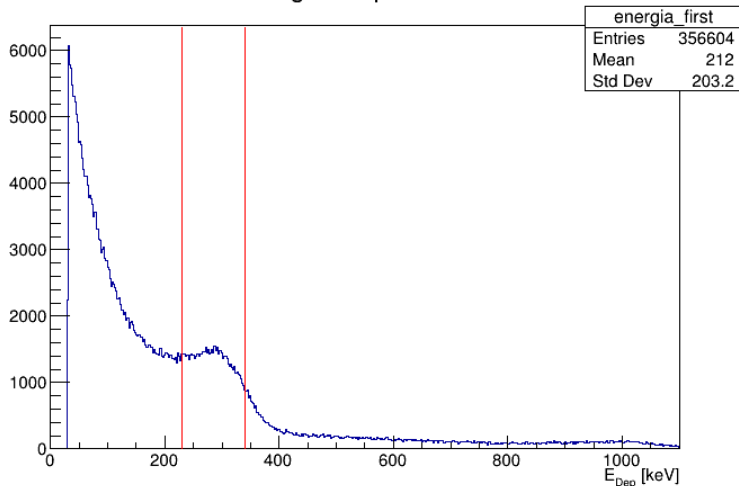
Obraz: Rozkład kąta dla dwóch hitów.

Pierwsze cięcie: kąt między dwoma hitami musi być większy od 3.03 radiana.

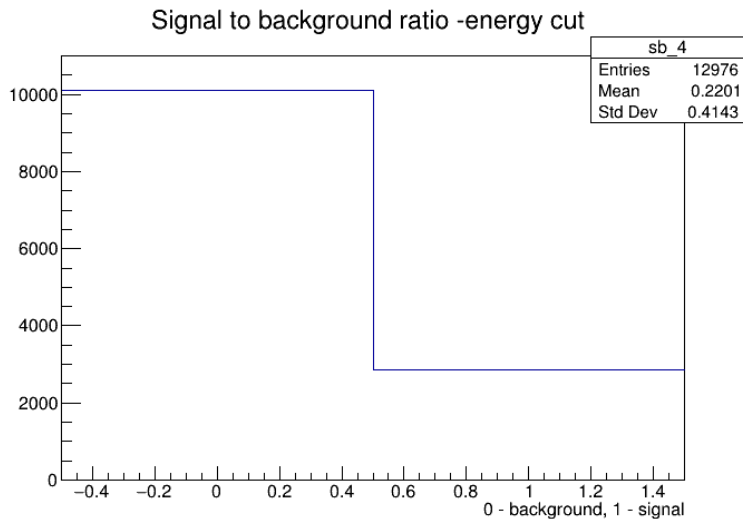

Obraz: Ilość zdarzeń sygnału oraz zdarzeń tła po cięciu na kącie.
 Stosunek sygnału do tła wynosi: $\frac{s}{b} = 16.43\%$

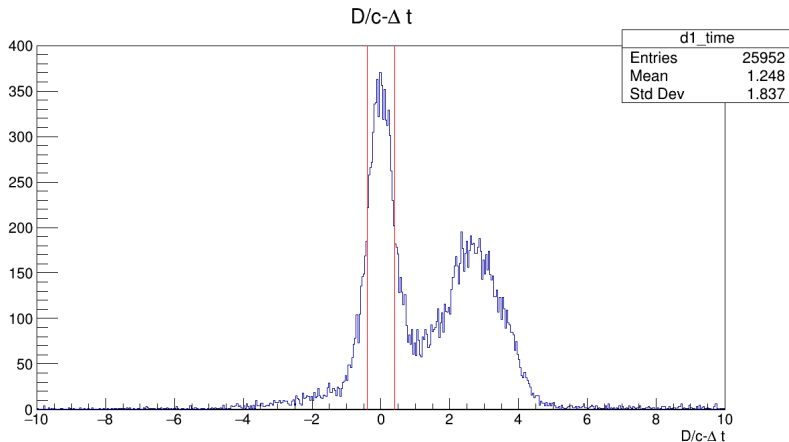
Energia zdeponowana

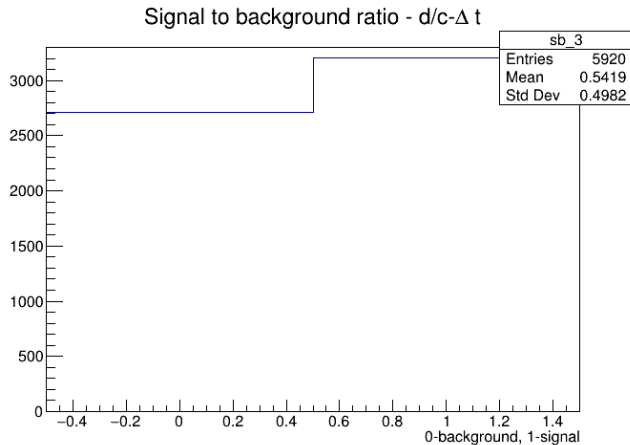
Obraz: Energia zdeponowana wszystkich kwantów zaobserwowanych przez detektor. Drugie cięcie: $E_{DEP} \in (230, 340)$ keV

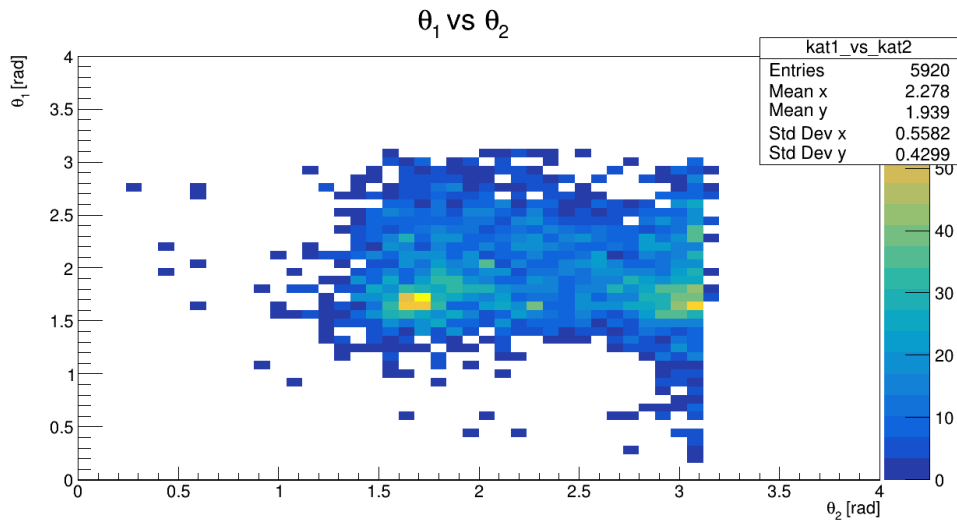
Obraz: Ilość zdarzeń sygnału oraz zdarzeń tła po cięciu na energii.
Stosunek sygnału do tła wynosi: $\frac{s}{b} = 28.22\%$

Obraz: Histogram $D/c - \Delta t$, gdzie D - odległość między dwoma hitami, c - prędkość światła, Δt - różnica czasów między dwoma hitami. Dla dwóch hitów sygnału to wyrażenie powinno być równe 0. Przez niepewności doświadczalne obserwujemy rozmycie wokół zera. Przez to cięcie zostało wybrane w zakresie Histogram $D/c - \Delta t$, gdzie D - odległość między dwoma hitami, c - prędkość światła, Δt - różnica czasów między dwoma hitami. Dla dwóch hitów sygnału to wyrażenie powinno być równe 0. Przez niepewności doświadczalne obserwujemy rozmycie wokół zera. (-0.4, 0.4).

Obraz: Ilość zdarzeń sygnału oraz zdarzeń tła po cięciu na wyrażeniu $D/c - \Delta t$. Stosunek sygnału do tła wynosi:
 $\frac{s}{b} = 118.29\%$

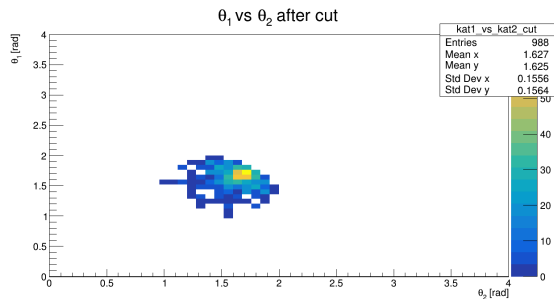
Obraz: Histogram przedstawiający rozkład kąta rozpraszania jednego kwantu względem drugiego.

Monte Carlo

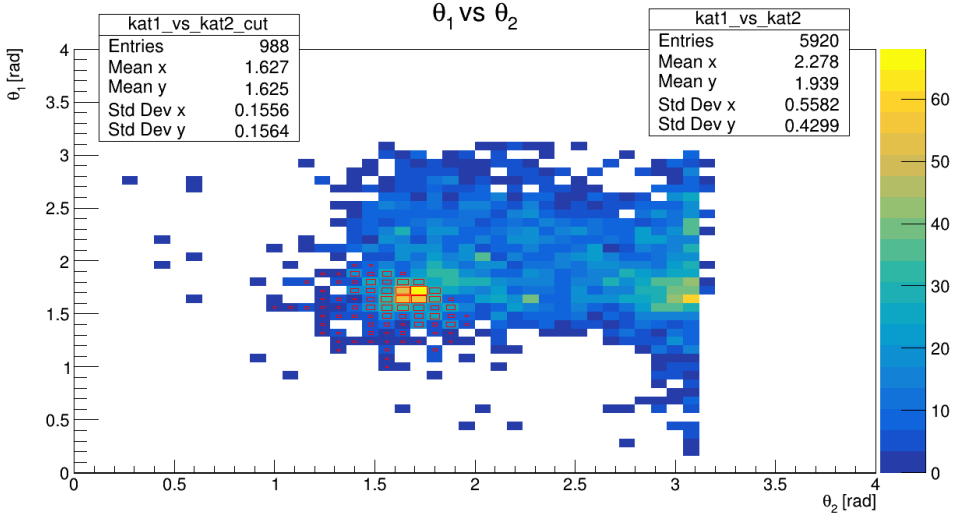
Największa szansa, że wektor polaryzacji będzie prostopadły do płaszczyzny rozproszenia jest wtedy, gdy kąt rozproszenia jest 81.66° . Z tego powodu dodatkowo ograniczamy zdarzenia tak, aby kąty rozproszenia zarówno jednego i drugiego kwantu gamma były właśnie w okolicy 81.66° .

Najłatwiej jest zatem wyciąć kółko o stosunkowo małym promieniu na poprzednim wykresie zależności kątów rozproszenia od siebie.

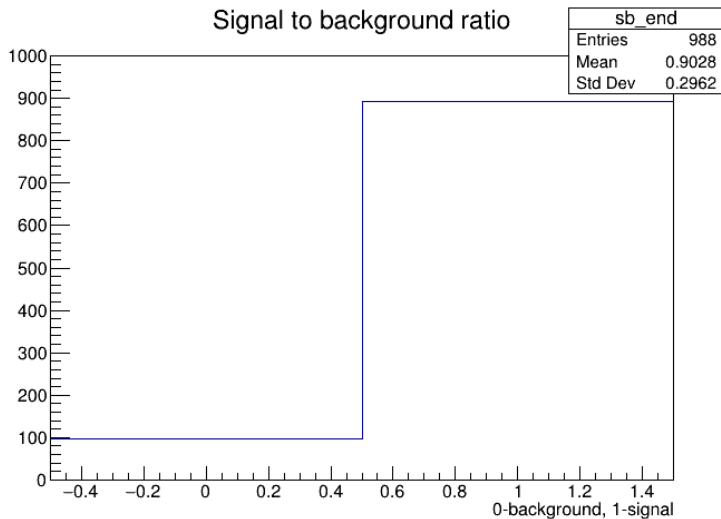

Obraz: Jedynie wycięty fragment kątów. Środek wyciętego okręgu jest w 81.22° , a jego promień to ok. 0.5 radiana.

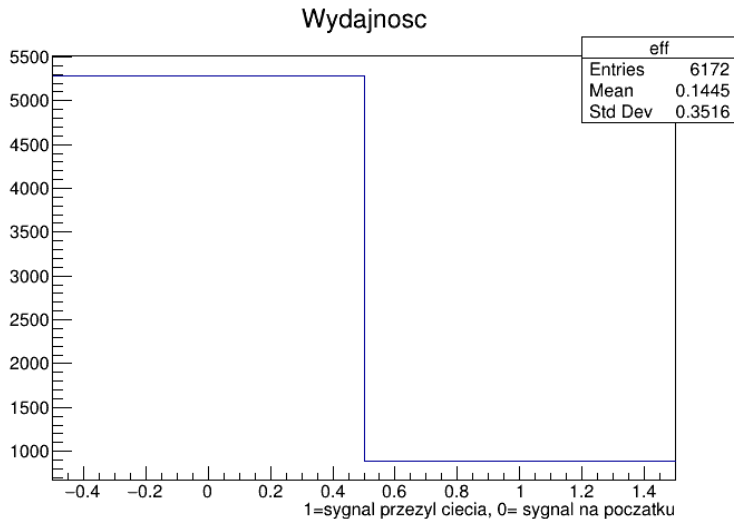
Monte Carlo

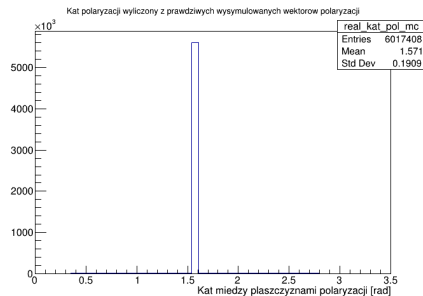
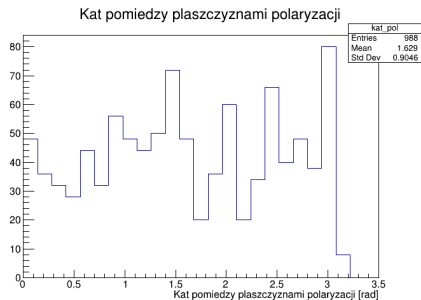
Obraz: Rozkład kątów rozproszenia. Czerwone prostokąty wyznaczają fragment wycięty, a kolorowe prostokąty – wszystkie zdarzenia.

Obraz: Ilość zdarzeń sygnału oraz zdarzeń tła po cięciu na kątach rozproszenia. Stosunek sygnału do tła wynosi:
 $\frac{s}{b} = 929.17\%$

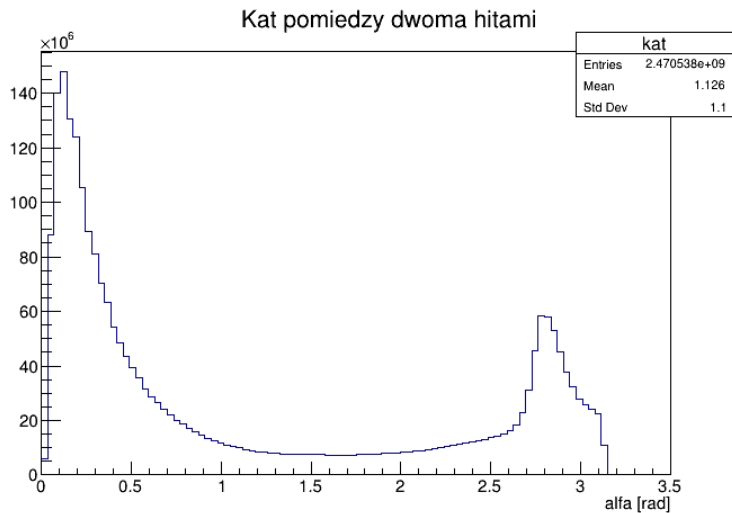
Obraz: Ilość zdarzeń sygnału, które przeżyły ciecia i zdarzenia sygnału, które były na początku. Wydajność wynosi: 16.89%

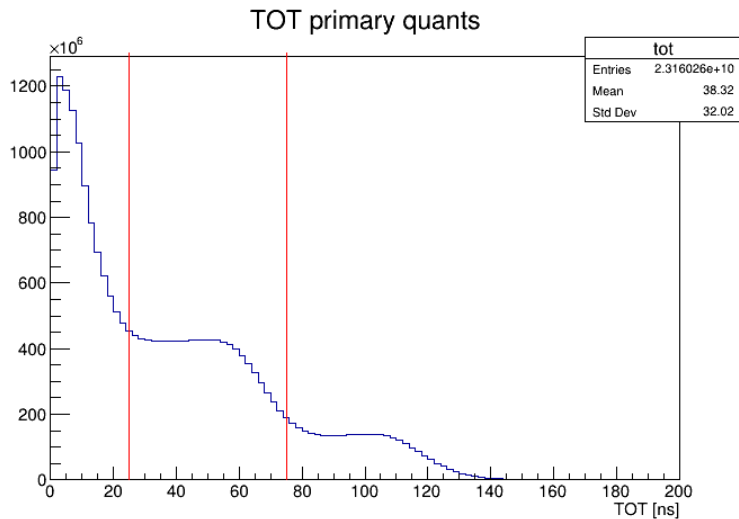
Obraz: Kat między płaszczyznami polaryzacji uzyskany z symulacji (po lewej). Kąt między płaszczyznami polaryzacji z prawdziwych wysymulowanych danych (po prawej).

Część III

Analiza Danych - Dane pomiarowe

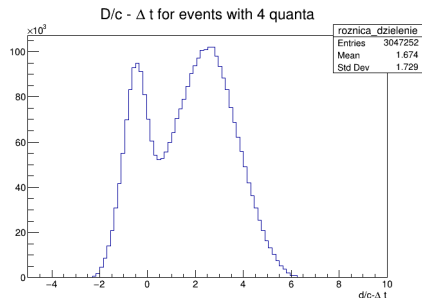
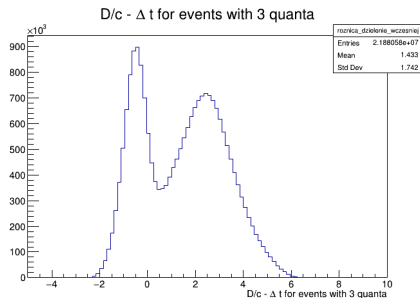

Obraz: Rozkład kąta między dwoma hitami w rzeczywistym pomiarze.

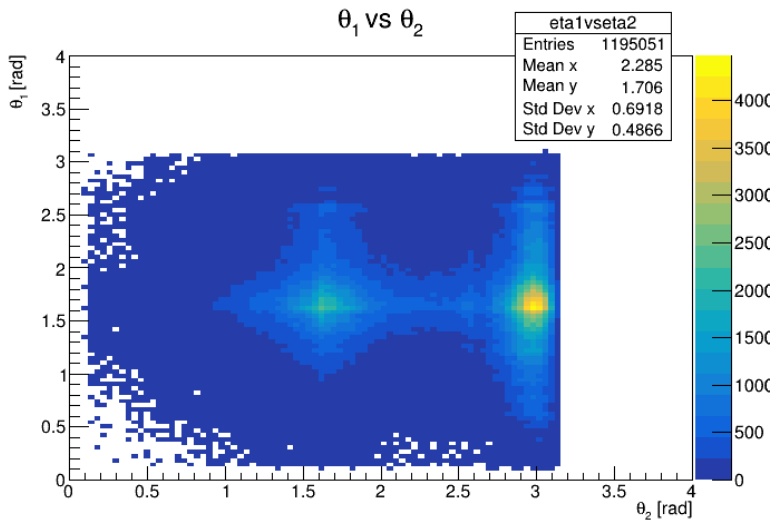

Obraz: TOT pierwotnych hitów z cięciem w wartościach 25 ns i 75 ns.

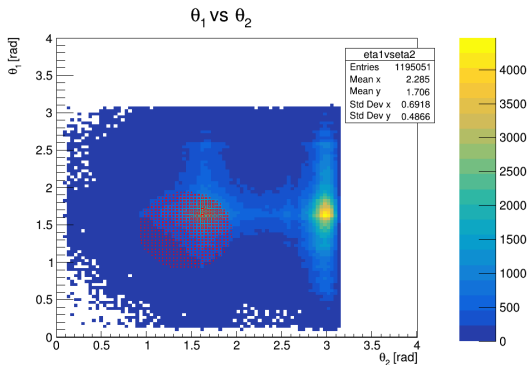
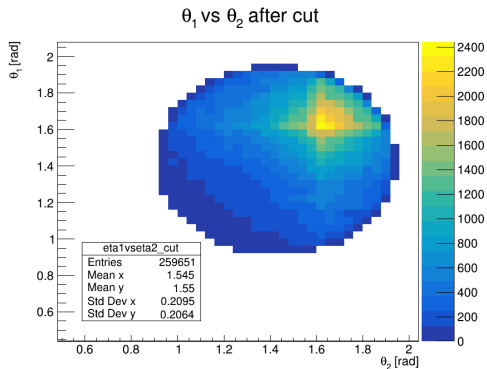

Obraz: Po lewej stronie znajduje się histogram wyrażenie $D/c - \Delta t$, gdy wymagamy, aby w zdarzeniu były jedynie 3 (lub więcej) hitów. Po prawej wymagamy już 4 (lub więcej) hitów. Cięcie było wykonane z wymaganiem co najmniej 4 hitów i brałam jedynie zdarzenia dla których to wyrażenie było mniejsze niż 0.5.

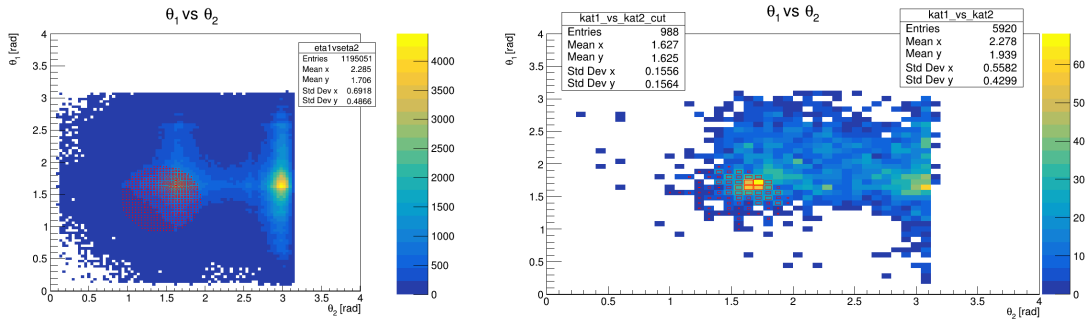

Obraz: Rozkład kątów rozpraszania z danych pomiarowych.

Obraz: Jedynie wycięty fragment kątów. Środek wyciętego okręgu jest w 81.22° , a jego promień to ok. 0.5 radiana.

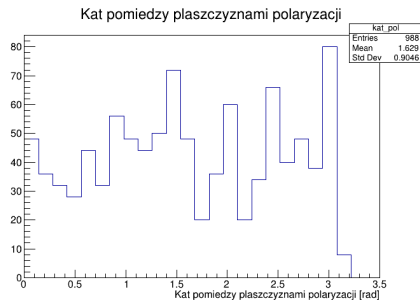
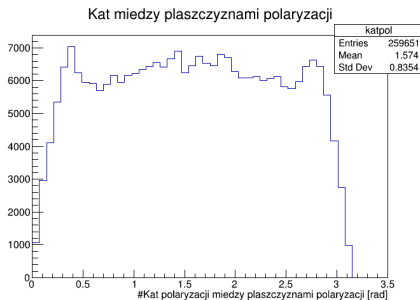
Dane pomiarowe vs Monte Carlo - Rozkład kątów rozpraszania

Obraz: Porównanie danych pomiarowych (prawy histogram) z symulacją (lewy histogram).

Podsumowanie

Gdyby kąty między płaszczyznami polaryzacji byłyby niezależne, wtedy rozkład byłby jednorodny. Widać jednak, że taki nie jest, zatem możliwe jest, że rzeczywiście kwanty gamma powstałe w wyniku rozpadu p-Ps na dwa kwanty gamma, są ze sobą splątane kwantowo.

Obraz: Porównanie danych pomiarowych (prawy histogram) z symulacją (lewy histogram).

KONIEC